

РЕОРГАНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ СПЕЦІАЛЬНИХ СЛУЖБ ПІВДЕННО-АФРИКАНСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ

В.О. Паливода, головний консультант відділу нових викликів
центру зовнішньополітичних досліджень НІСД

5 серпня 2021 р. президент Південно-Африканської Республіки (далі – ПАР) Сіріл Рамафоса оголосив про реорганізацію системи спеціальних служб цієї країни, у рамках якої, зокрема, було ліквідоване міністерство державної безпеки (далі – МДБ), а його очільниця Аянда Длодло переведена на іншу посаду.

А. Длодло, 22.05.1963 р.н., за часів апартеїду її родина емігрувала до Свaziленду. У 1980 р. вона приєдналася до військової організації Африканського національного конгресу, пройшла спеціальну розвідувально-диверсійну підготовку в Анголі та СРСР. Пізніше її відправили на навчання до Великої Британії, де А. Длодло отримала освіту менеджера у сфері морського господарств та судноплавства, а потім – у сфері виконавчої влади. Після падіння апартеїду, у 1994 р. вона повернулася до ПАР, де працювала у Національній адміністрації портів. У 2017-2018 рр. – міністр внутрішніх справ, у 2018-2019 рр. – міністр державного управління та адміністрації, у 2019-2021 рр. – міністр державної безпеки, із серпня 2021 р. – міністр державного управління та адміністрації.

Причиною для такого рішення, згідно із заявами політичного керівництва ПАР, стала необхідність усунення недоліків у сфері забезпечення внутрішньої безпеки, виявлених внаслідок найбільш масових заворушень у країні за останні десятиліття, що мали місце у липні ц.р.

Заворушення розпочалися після засудження колишнього президента ПАР у 2009-2018 рр. Джейкоба Зуми. У результаті заворушень, на стримування яких влада направила 25 тисяч військовослужбовців, загинуло майже 330 осіб, тисячі отримали поранення, а тисячі підприємств були розграбовані.

За вказівкою президента створюється спеціальна експертна група, яка має провести аналіз ситуації у спецслужбах та підготувати рекомендації щодо поліпшення їхнього реагування (передусім, превентивного) на подібні надзвичайні ситуації.

Головою групи призначена директор Інституту стратегічних і політичних справ університету Преторії професор Сандра Африка, а членами – колишня спеціальний радник президента ПАР (1999-2008) адвокат Моянкуніане Гумбі та колишній координатор спецслужб (2007-2010) Сілумко Сокупа.

Президентом С. Рамафосою теж прийняте рішення призначити своїм новим радником з національної безпеки колишнього міністра громадської безпеки (1994-1999) Сіднея Муфумаді.

До часу ліквідації МДБ до його складу входили (у статусі автономних підрозділів) такі структури:

Національне розвідувальне управління (контррозвідка, забезпечення внутрішньої безпеки);

Секретна служба (зовнішня розвідка);

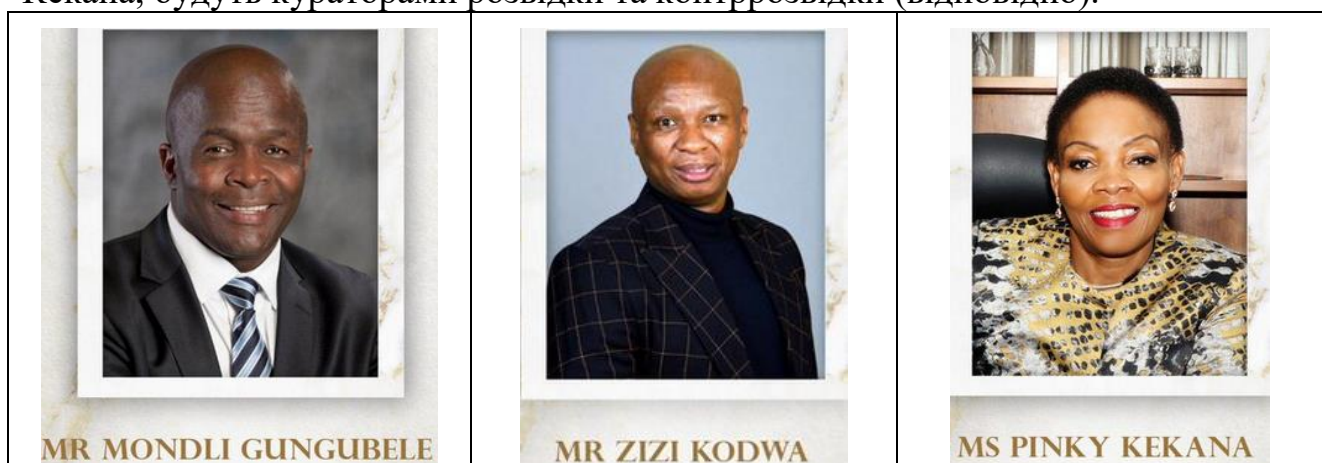
Національний центр зв'язку (радіоелектронна розвідка);

урядова компанія «COMSEC» (забезпечення безпеки електронних комунікацій);

Національна академія розвідки.

Сучасна система спеціальних служб ПАР була сформована після приходу до влади у 1994 р. Африканського національного конгресу. Створені тоді нові спецслужби (крім військової розвідки) підпорядковувалися міністерству юстиції, а з 1999 р. – міністерству розвідувальних служб, яке у 2009 р. перейменоване у МДБ. Також був створений **Координаційний комітет національної розвідки**, підпорядкований президентові через МДБ, до складу якого входять очільники згаданих вище спецслужб, керівник відділу кримінальної розвідки поліції та керівник військової розвідки.

Починаючи від серпня 2021 р., спеціальні служби ПАР будуть безпосередньо підпорядковані главі держави. Поточний нагляд за їхньою діяльністю здійснюватиме Офіс президента, де створена нова міністерська посада, яку обійняв Мондлі Гунгубеле. Його два заступники, Зізі Кодва та Пінкі Кекана, будуть кураторами розвідки та контррозвідки (відповідно).

М. Гунгубеле, 01.02.1957 р.н, колишній заступник міністра фінансів, до 2021 р. очолював парламентський Комітет у справах соціального розвитку. Близький соратник президента С. Рамафоси.

З. Кодва, 19.01.1970 р.н., у 2019-2021 рр. – заступник міністра державної безпеки.

П. Кекана, 14.07.1966 р.н., у 2018-2021 рр. – заступник міністра зв'язку, Генеральний секретар Панафриканської жіночої організації.

Колишній міністр розвідувальних служб Рональд Касрілс позитивно оцінив зміни у системі спеціальних служб, заявивши, що нинішня влада отримала у спадок від попереднього президента неефективне МДБ, наслідком чого й стали масові заворушення. За його словами, безпосереднє підпорядкування спецслужб президентові відповідає кращим міжнародним практикам.

Р. Касрілс (прізвище батька – Коген), 15.11.1938 р.н., походить із єврейської родини, яка втекла із Російської імперії від погромів. У молоді роки став борцем проти апартеїду, вступив до лав Африканського національного конгресу і Південно-Африканської комуністичної партії, у 1986-2007 рр. обирався членом її ЦК. У 2004-2008 рр. – міністр розвідувальних служб ПАР.